

Aan: de (leden van de) Eerste en Tweede Kamer der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Van: Raadsledeninitiatief Lokale Autonomie
Lies Zondag
lies.zondag@veendam.nl
Ommelanderswijk 100
9644TN Veendam
06-49130930

2 maart 2016

Betreft: *De structuurvisie Windenergie op land: een niet zo schitterend ongeluk!*

Zeer geachte heer, mevrouw,

De structuurvisie Windenergie op land vormt de basis voor de windmolenplannen van het kabinet. De windmolenplannen zijn zeer omstreden en ze zijn er procedureel 'door' gerommeld. In vele gemeenten en regio's bestaat geen draagvlak voor windmolens, het besluitvormingsproces kenmerkt zich door *'over ons, zonder ons'*.

De structuurvisie Windenergie op land vertoont gebreken qua inhoud en proces. Nut en noodzaak van windenergie worden niet aangetoond (er is alleen gekeken naar de laagste productiekosten, zie Energierapport 2011), de milieueffectrapportage stelde dat niet breed genoeg is gekeken naar locaties (en daar is niets mee gedaan), de Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) liet de maatschappelijke kosten van gezondheidseffecten, effecten op de leefbaarheid en het landschap buiten beschouwing en de zienswijzen daarover werden. Gemeenten en burgers zijn niet serieus genomen in deze inspraakprocedure. De Tweede Kamer is hierover op diverse punten onjuist geïnformeerd door het Ministerie van Economische Zaken.

Gezien al deze omissies en mankementen en het onjuist informeren van de Tweede Kamer, staan wij er op dat het proces voor Windenergie op land **opnieuw** wordt doorlopen teneinde genoemde omissies en mankementen te repareren en met in acht name van alle verbeterpunten die minister Kamp onlangs aan de Tweede Kamer zond zoals

- meer bottom-up
- transparante communicatie
- een energiedialoog
- gebiedsgerichte aanpak
- maatwerk
- gemeenten eerder en beter betrekken
samenwerking burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties
- een evenwichtige verdeling van lusten en lasten
- het aanwijzen van een gebiedscoördinator (en dan vooraf en niet na afloop van het besluitvormingsproces zoals in Drenthe en Groningen).

Wij wijzen u er op dat de Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines (NLVOW) een klacht heeft ingediend tegen de Staat bij het Compliance Committee van het Verdrag van Aarhus in Genève. In die klacht betoogt de NLVOW dat voor wat betreft het Nationale Actieplan uit 2010 en het Energieakkoord van 2013, maar ook voor wat betreft de structuurvisie Windenergie op land de overheid heeft gehandeld in strijd met de eisen van het Verdrag, meer specifiek door burgers niet juist te informeren, door hen niet voldoende te betrekken bij de besluitvorming en door hen af te snijden van toegang tot de rechter. Op grond hiervan heeft de NLVOW het Compliance Committee verzocht vast te stellen dat Nederland de besluitvorming over moet doen en wel zodanig dat dan wel voldaan wordt aan de eisen van het Verdrag. De klacht is in behandeling.

De structuurvisie Windenergie op land vertoont gebreken qua inhoud en proces

- De gebrekkige onderbouwing van het nationaal belang van windenergie valt het meest op. Het nationaal belang is slechts gebaseerd op de 'laagste productiekosten'. Een integrale afweging op rijksniveau ontbreekt dus.
- Andere gebreken zijn het niet opvolgen van het advies van de commissie voor de milieueffectrapportage (die zegt dat er niet breed genoeg naar locaties is gekeken, niet alle zoekgebieden uit de structuurvisie Infrastructuur en Milieu zijn beoordeeld)
- De MKBA is geen 'echte' MKBA. Het CPB vermeldt welke kosten en baten zijn meegenomen. De effecten op het landschap, de leefbaarheid en de gezondheidseffecten zitten daar niet bij. Maar het rijk maakt vervolgens geen eigen afweging voor deze ontbrekende zaken en 'framet' het CPB-rapport als een 'echte' MKBA.
- Het rijk weerlegt de zienswijzen over nut en noodzaak, gebiedskeuze en MKBA op basis van rapporten en adviezen die daarvoor geen grondslag bieden.
- Daarmee handelt het rijk onbehoorlijk en onrechtmatig, niet zoals het een overheid betaamt. Het rijk heeft de Tweede Kamer op een aantal punten onjuist geïnformeerd!

Wat zou van het rijk verwacht mogen worden in een ruimtelijke (rijks)structuurvisie?

Hieronder benoemen wij zaken die van het rijk verwacht mogen worden bij de behoorlijke totstandkoming van een Rijksstructuurvisie. Daarachter staat de daadwerkelijke gang van zaken, die in strijd is met de lokale autonomie, de afspraken in de Code Interbestuurlijke Verhoudingen en democratische legitimatie. Het ministerie van EZ heeft hierover de Tweede Kamer onjuist geïnformeerd.

Van het rijk mag verwacht worden in het kader van een Rijksstructuurvisie, zoals de structuurvisie Windenergie op land:

- dat alle **belangen** in kaart worden gebracht en integraal en gemotiveerd worden afgewogen. En niet
  - dat voornamelijk naar sectorale belangen wordt gekeken;
  - dat op nationaal niveau niet gekeken wordt naar gezondheidseffecten, effecten op de leefbaarheid en effecten op het landschap.
- dat recht wordt gedaan aan de uitgangspunten van een **goede ruimtelijke ordening**. En niet

- dat de grondposities van de eigenaren en initiatiefnemers doorslaggevend zijn voor de locatiekeuze. Zonder overleg met burgers en gemeenten
- dat **inspraak** plaats vindt in een fase dat invloed op de planvorming nog mogelijk is en met de resultaten van die inspraak nog rekening kan worden gehouden. En niet
  - dat inspraak wordt georganiseerd als EZ en de initiatiefnemers onderling al afspraken hebben gemaakt over de locatie;
  - dat bij de weerlegging van zienswijzen wordt terug verwezen naar besluiten die al genomen zijn (zoals over de nut en noodzaak van windenergie, en dat is dan ook nog eens niet terecht) en naar besluiten die later in het kader van de uitvoering nog zullen worden genomen. Dit wordt de inspraak- en besluitvormingsfuik genoemd.
- dat de **locatiekeuze** zorgvuldig wordt onderbouwd en dat alle mogelijke locaties daarbij worden betrokken. En niet
  - dat provincies en rijk in een onderonsje locaties aanwijzen, zonder overleg met de betreffende gemeenten. Dat is in strijd met bestuurlijk fatsoen en met de Code Interbestuurlijke Verhoudingen, die bepaalt dat overheden elkaar op de hoogte stellen van plannen met gevolgen voor elkaars grondgebied, in een fase dat invloed op de planvorming nog mogelijk is. Dat is hier zeker niet gebeurd. Gemeenten en burgers zijn bewust buitenspel gezet.
  - dat het rijk die locaties dan verwerkt in een verzoek om advies aan de commissie milieueffectrapportage. De commissie m.e.r. heeft meermaals gesignaleerd dat niet breed genoeg gekeken is. Er had naar alle locaties uit de (nationale) Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (de landelijk al eerder vastgestelde zoekgebieden windenergie) gekeken moeten worden. Dat is niet gebeurd. Omdat niet breed genoeg gekeken is, is sprake van willekeur.
- dat een '**echte**' **maatschappelijke kosten-batenanalyse** plaats vindt, waarin daadwerkelijk alle maatschappelijke kosten en baten worden meegenomen. En niet
  - dat slechts de kosten en baten worden meegenomen, die die snel en eenvoudig op geld waardeerbaar zijn. Dat is geen verwijt aan het CPB: het CPB heeft duidelijk aangegeven welke aspecten ze in de korte tijd die hen ter beschikking stond konden meenemen. De effecten op het landschap, de leefbaarheid en de gezondheid ontbreken in de analyse van het CPB. Ons verwijt is wél dat het rijk op deze punten geen zelfstandige afweging heeft gemaakt en de 'incomplete' MKBA heeft voorgesteld als een 'echte' MKBA.
  - dat geen rekening wordt gehouden met de volgende conclusies van het CPB:
  - Windenergie op land levert geen additionele arbeidsplaats op.
  - Windenergie op land levert geen bijdrage aan CO-2 reductie, zolang sprake is van een systeem van emissiehandel.
  - uitstel met 5 jaar is aan te bevelen. Gezien de zeer lage elektriciteitsprijzen op 'dit' moment (2014), is volgens het CPB veel meer SDE+ subsidie nodig dan bij uitstel tot 2020.
- dat **nut en noodzaak** van windenergie op land, en een **nationaal belang**, zorgvuldig wordt onderbouwd. En niet
  - dat daarvoor wordt verwezen naar het Energierapport 2011. Waarin staat dat windenergie de voorkeur verdient omdat de productiekosten het laagst zijn. Productiekosten als enig selectie criterium gaat voorbij aan alle overige maatschappelijke kosten. Daardoor was geen sprake van een daadwerkelijke en

zorgvuldige onderbouwing van nut, noodzaak en nationaal belang. En evenmin van een integrale afweging op nationaal niveau.

- dat in de structuurvisie 'Windenergie op land' (vastgesteld in 2014) wordt uitgegaan van de kosten van hernieuwbare energietechnologieën op basis van het prijspeil in 2010. Terwijl bijvoorbeeld de kosten van zonne-energie aanzienlijk lager zijn geworden.
- dat **hernieuwbare energietechnologieën** met elkaar zouden worden **vergeleken** op:
  - potentiële bijdrage aan nationale doelen; met aandacht voor randvoorwaarden en mogelijke scenario's.
  - ruimtebeslag: de ene hernieuwbare energietechnologie kost natuurlijk meer ruimte dan de andere. Zo nemen windmolens meer ruimte in beslag dan zonnepanelen of warmte-koude- opslag.
  - effecten op de gezondheid; EZ kondigde in het Energierapport 2011 al aan dat een integrale afweging zou plaatsvinden waarin o.a. de gezondheidseffecten zouden worden meegenomen. Maar de gezondheidseffecten zijn zelfs niet in kaart gebracht. Wij missen een bijdrage van het ministerie van VWS in de Rijksstructuurvisie.
  - effecten op het landschap en de leefbaarheid. Deze effecten zijn evenmin in kaart gebracht in de Rijksstructuurvisie.

Het Energierapport 2011 vermeldt bovendien dat de positie van de Nederlandse consument er niet op achteruit mag gaan. Dat valt niet te rijmen met een SDE subsidie die door extra lastenverzwaring (verhoging duurzame energieopslag) moet worden betaald en tussen de 500 en 1000 euro aan koopkrachtverlies gaat opleveren, doorwerkend in banenverlies. De 18 miljardeuro (en er lijkt nog veel meer geld nodig) van de SDE+ regeling kan naar onze mening veel efficiënter en effectiever worden besteed aan hernieuwbare energietechnologieën met lokaal en regionaal draagvlak. In plaats van aan windmolenmiljonairs.

Gezien al deze mankementen en het onjuist informeren van de Tweede Kamer, staan wij er op dat de structuurvisie Windenergie op land **nietig** wordt verklaard wegens onbehoorlijk en onfatsoenlijk bestuur en wegens dwang, dwaling en bedrog. Wij houden het Rijk en meer specifiek het Ministerie van EZ (als coördinerend ministerie) en minister Henk Kamp, alsmede zijn voorgangers, persoonlijk verantwoordelijk en aansprakelijk voor dit gemankeerde besluitvormingsproces en voor alle schade en andere gevolgen die daaruit zijn voort gekomen of nog zullen voort komen.

Hoogachtend,

Namens het Raadsledeninitiatief voor de **Lokale Autonomie**,
Lies Zondag
Henk Linnemann
John Witkamp